

تأسی (فقه)

تأسی به معنی الگو قرار دادن دیگری در عمل است. از این عنوان در بابهای مختلف فقه از **عبادات**، **عقود** و غیر آن دو به مناسبت سخن رفته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - [تعریف فقهی تأسی](#)
- ۲ - [ضرورت تأسی](#)
- ۳ - [وجوب، استحباب یا اباحه فعل مورد تأسی](#)
- ۴ - [تأسی در کلمات فقها](#)
- ۵ - [قلمرو تأسی](#)
- ۶ - [پانویس](#)
- ۷ - [منبع](#)

تعریف فقهی تأسی

تأسی در **فقه** عبارت است از اسوه و مقتدا قرار دادن پیشوایان **معصوم** علیهم السلام و پیروی از آنان در اعمال و رفتار.

ضرورت تأسی

گفتار و کردار **رسول خدا** صلی الله علیه و آله و نیز **امامان** علیهم السلام از آن جهت که ظرف **مشیت** و اراده **خداوند** متعال هستند، همواره منطبق با خواست و محبت حضرت حق بلکه عین آن می‌باشد؛ از این رو **خداوند** متعال در آیات متعددی از **قرآن**، بندگان را به پیروی از آنان و اطاعت **مطلق** از **اوامر** و **نواهی** ایشان فراخوانده

[۱] [آل عمران/سوره ۳، آیه ۳۱](#).

[۲] [اعراف/سوره ۷، آیه ۱۵۸](#).

[۳] [نساء/سوره ۴، آیه ۵۹](#).

و اعلام کرده است که وجود مبارک رسول خدا صلی الله علیه و آله الگو و اسوه نیکو برای شما است.

[۴] [احزاب/سوره ۳۳، آیه ۲۱](#).

بدین جهت شکی در محبوبیت و فضیلت تأسی به معصومان علیهم السلام در گفتار و رفتار ایشان نیست؛

[۵] [المعتمد فی شرح المناسک](#)، ج ۵، ص ۲۱۳.

بلکه تأسی به آنان به معنای انجام دادن عمل بر وفق عمل ایشان، **واجب** است؛ بدین معنا که عملی را که آن بزرگواران به عنوان واجب، **مستحب** یا **مباح** انجام داده‌اند، بر امت نیز واجب است آن عمل را با همان عنوان انجام دهند.

[۶] [رسائل الشریف المرتضی](#)، ج ۷، ص ۲۶۵.

[۷] [ایضاح الفوائد](#)، ج ۱، ص ۷۸.

[۸] [ذکر الشیعة](#)، ج ۳، ص ۳۲۷.

وجوب، استحباب یا اباحه فعل مورد تأسی

فعلی که از معصوم علیه السلام صادر شده است اگر وجه آن از نظر **وجوب**، **استحباب** یا **اباحه** معلوم باشد، بحثی نیست و اگر معلوم نباشد و قرآن تعیین کننده نیز وجود نداشته باشد، در اینکه فعل صادر شده **دلالت** بر وجوب دارد یا استحباب و یا **اباحه** - به معنای **عام** نه مقابل وجوب و **حرمت** - اختلاف است. البته اگر عمل، **عیادی** (**قریبی**) باشد در دلالت آن بر **رحمان** و افضلیت شکی نیست.

[۹] [الاصول العامة](#)، ص ۲۳۳-۲۳۴.

[۱۰] [اصول الفقه](#)، ج ۲، ص ۵۸.

در کلمات فقها نسبت به برخی اعمال از آن جهت که یکی از معصومین آن را انجام داده به دلیل تأسی، حکم به استحباب شده است.

[\[۱۱\] الروضة البهیة، ج ۱، ص ۳۳۸.](#)

[\[۱۲\] جواهر الکلام، ج ۴، ص ۳۱۸.](#)

[\[۱۳\] جواهر الکلام، ص ۳۲۱.](#)

[\[۱۴\] جواهر الکلام، ج ۹، ص ۱۱۰.](#)

[\[۱۵\] جواهر الکلام، ج ۱۱، ص ۳۷۷.](#)

[\[۱۶\] جواهر الکلام، ج ۱۴، ص ۷۵.](#)

چنان‌که برخی فقها به دلیل تأسی، به وجوب اعمالی حکم کرده‌اند.

[\[۱۷\] مختلف الشیعة، ج ۴، ص ۴۶۲.](#)

[\[۱۸\] جامع الخلاف و الوفاق، ص ۱۹.](#)

[\[۱۹\] منتهی المطلب \(ق\)، ج ۱، ص ۳۴۹.](#)

[\[۲۰\] نکرى الشیعة، ج ۲، ص ۱۳۱.](#)

قلمرو تأسی

قلمرو تأسی از معصوم علیه السلام افعالی است که اقتضای عمومیت داشته، مانعی از شمول آن نسبت به غیر معصومین علیهم السلام وجود نداشته باشد؛ بنابراین افعالی که از معصوم به لحاظ مقام و منزلت ذاتی یا منصب و لایت و امامت وی صادر می‌شود و شأن اختصاصی ایشان به شمار می‌رود، موضوع تأسی قرار نمی‌گیرد، همچون اختصاصات رسول خدا صلی الله علیه و آله از قبیل گرفتن بیش از چهار زن به عقد دائم (اختصاصات النبوی) یا اقامه جنود و نماز جمعه بنا بر قول به اختصاص آنها به معصومین علیهم السلام.

[\[۲۱\] اصول الفقه، ج ۲، ص ۶۰.](#)

[\[۲۲\] تنکرة الفقهاء \(ق\)، ج ۲، ص ۱۹۵.](#)

همچنین افعالی که از روی تقیه از آنان صادر شده یا اجتماعی که در آن زندگی می‌کرده‌اند اقتضای صدور چنین فعلی را داشته است، مانند پوشیدن لباسی همانند لباس مردم و سخن گفتن به زبان آنان. همه این موارد خارج از قلمرو تأسی‌اند.

پانویس

۱. [↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۳۱.](#)

۲. [↑ اعراف/سوره ۷، آیه ۱۵۸.](#)

۳. [↑ نساء/سوره ۴، آیه ۵۹.](#)

۴. [↑ احزاب/سوره ۳۳، آیه ۲۱.](#)

۵. [↑ المعتمد فی شرح المناسک، ج ۵، ص ۲۱۳.](#)

۶. [↑ رسائل الشریف المرتضی، ج ۲، ص ۲۶۵.](#)

۷. [↑ ایضاح الفوائد، ج ۱، ص ۷۸.](#)

۸. [↑ نکرى الشیعة، ج ۳، ص ۳۲۷.](#)

۹. [↑ الاصول العامة، ص ۲۳۳-۲۳۴.](#)

۱۰. [↑ اصول الفقه، ج ۲، ص ۵۸.](#)

۱۱. [↑ الروضة البهیة، ج ۱، ص ۳۳۸.](#)

۱۲. [↑ جواهر الکلام، ج ۴، ص ۳۱۸.](#)

۱۳. [↑ جواهر الکلام، ص ۳۲۱.](#)

۱۴. [↑ جواهر الکلام، ج ۹، ص ۱۱۰.](#)

۱۵. [↑ جواهر الکلام، ج ۱۱، ص ۳۷۷.](#)

۱۶. [↑ جواهر الکلام، ج ۱۴، ص ۷۵.](#)

۱۷. [↑ مختلف الشیعة، ج ۴، ص ۴۶۲.](#)

۱۸. [↑ جامع الخلاف و الوفاق، ص ۱۹.](#)

۱۹. [↑ منتهی المطلب \(ق\)، ج ۱، ص ۳۴۹.](#)

۲۰. [↑ نکرى الشیعة، ج ۲، ص ۱۳۱.](#)

۲۱. [↑ اصول الفقه، ج ۲، ص ۶۰.](#)

۲۲. [↑ تنکرة الفقهاء \(ق\)، ج ۲، ص ۱۹۵.](#)

[فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۲، ص ۳۲۱-۳۲۳.](#)

رده‌های این صفحه: [اخلاق اسلامی](#) | [الگو و اسوه](#)